

POHJOIS-SAVON
HYVINVOINTIALUEEN
OMAVALVONTAOHJELMA

Asiakaskokemusjaosto 12.6.24
Aluehallitus

Sisällys

1 JOHDANTO	3
2 KESKEISET KÄSITTEET	5
3 POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEEN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ JA OMAVALVONNAN VASTUUT	8
4 OMAVALVONNAN SUUNNITTELUN PERUSTA	10
4.1 Lainsäädännöllinen perusta	10
5 OMAVALVONTA OSANA HYVINVOINTIALUESTRATEGIAA	10
6 TOIMINTAYKSIKÖKOHTAISEN VALVONNAN TOTEUTTAMINEN	14
7 TEHTYJEN SOPIMUSTEN NOUDATTAMINEN	16
7.1 Ostopalvelut	17
7.2 Palvelusetelituotanto	18
8 PALVELUJEN SAATAVUUS, JATKUVUUS, TURVALLISUUS JA LAATU, YHDENVERTAISUUS SEKÄ ASIAKKAIDEN JA POTILAIDEN OSALLISUUS	18
8.1 Saatavuus	18
8.2 Jatkuvuus	19
8.3 Turvallisuus ja laatu	20
8.4 Yhdenvertaisuus	23
9 OMAVALVONNAN SEURANTA, SEURANTATIETO JOHTAMISEN TUKENA JA ULKOINEN RAPORTOINTI	24
9.1 Omavalvonnan seuranta	24
9.2 Omavalvonnan seurantatieto johtamisen tukena	25
9.3 Ulkoinen raportointi	25
10 TOIMINNAN KEHITTÄMINEN	25
10.1 Havaittujen epäkohtien korjaaminen	25
11 KEHITTÄMISTAVOITTEET	27
LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Järjestämislain (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021) ja vuoden 2024 alussa voimaan tulleen sote-valvontalain (laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023) perusteella palvelunjärjestäjän tulee valvoa toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista, kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tehtävänä on ollut 1.1.2023 alkaen järjestää asukkailleen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Hyvinvointialueen palvelut toteutetaan hyvinvointialueella yhdenvertaisesti. Palvelunjärjestäjänä hyvinvointialueen on myös seurattava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen henkilöstön riittävyttä. Järjestämisvastuunsa nojalla hyvinvointialue ohjaa ja valvoo itse tuottamiensa palveluiden lisäksi alueellaan toimivia yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajia, palveluntuottajia, joilta oman alueensa ulkopuolelta asukkailleen palveluja hankkii, sekä näiden alihankkijoita.

Palvelunjärjestäjän suorittama omavalvonta on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ensisijaista valvontaa. Sillä varmistetaan, että toimintaa toteutetaan lainmukaisesti ja sopimuksia noudattaen. Omavalvonta on ennakoivaa ja aktiivista toimintaa ja siihen kuuluu riskitilanteiden tunnistaminen ja epäkohtiin puuttuminen. Se tarkoittaa toiminnan jatkuvaa arviointia ja kehittämistä asiakkaan näkökulmasta.

Omavalvonnan kokonaisvastuu Pohjois-Savon hyvinvointialueella on hallintosäännön mukaisesti aluehallituksella. Aluehallitus vastaa järjestämisvastuun toteutumisesta, huolehtii hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä, sekä vastaa lakisääteisestä yksityisten sosiaalipalveluiden ja terveyspalveluiden valvonnasta. Aluehallitus hyväksyy asiakaskokemusjaoston valmisteleman hyvinvointialueen sote-palvelujen omavalvontaohjelman. Hyvinvointialueen omavalvontaohjelma on

strateginen asiakirja, jossa määritellään, miten lainsäädännön määrittämien veloitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Lisäksi omavalvontaohjelmassa kuvataan, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Pelastustoimen osalta erillisen omavalvontaohjelman valmistelee kokonaisturvallisuuslautakunta ja sen hyväksyy aluehallitus. Omavalvontaohjelman osana ovat sote-valvontalaissa erikseen säädetyt omavalvonta- ja potilasturvallisuuteen liittyvät suunnitelmat. Omavalvontaohjelma julkaistaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen julkisessa tietoverkossa ja sitä päivitetään vähintään kerran vuodessa tai tarpeen mukaan useammin.

Omavalvontaohjelman toteutumista seurataan säännöllisesti ja seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella toteutettavat kehittämistoimenpiteet julkaistaan kolmen kuukauden välein Pohjois-Savon hyvinvointialueen julkisessa tietoverkossa. Pohjois-Savon hyvinvointialue kehittää palvelujaan omavalvontaohjelman toteutumisen seurannassa tehtyjen havaintojen, asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyuden seurannan, sekä asiakkailta ja henkilöstöltä kerätyn palautteen perusteella.

Myös omavalvontaohjelman ohjaamana laaditut toimintayksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat julkaistaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen tietoverkossa ja ne ovat toimintayksiköissä saatavilla siten, että palvelujen käyttäjillä on mahdollisuus tutustua niihin erikseen pyytämättä.

Tämä Pohjois-Savon hyvinvointialueen omavalvontaohjelma sisältää hyvinvointialueelle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden omavalvonnan periaatteet, sekä suunnitelman valvonnan toteuttamisesta ja laadunhallinnasta, joka koskee vuosia 2024 ja 2025. Tässä omavalvontaohjelmassa viitataan hyvinvointialueen muihin asiakirjoihin alleviivatuin linkein. Linkin yhteydessä on maininta, mikäli viitattu asiakirja on saatavissa vain hyvinvointialueen sisäisessä verkossa. Osa mainituista

asiakirjoista on tätä asiakirjaa laadittaessa valmistelussa, joten linkki lisätään asiakirjaan myöhemmin.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Omavalvonta Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien ja palvelujen omavalvonta on osa niiden järjestämistä ja tuottamista. Omavalvonta on hyvinvointialueen ensisijainen valvonnan muoto. Omavalvonta pohjautuu tietoon, on osa tiedolla johtamista, organisaation päivittäistä toimintaa ja jokaisen työntekijän työtä. Omavalvonta sisältää järjestelmän asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä pelastustoimen tehtävien varmistamiseksi, palveluiden kehittämiseksi ja johtamisen tueksi.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella omavalvonnan kehittämistä johdetaan asiakkuudet ja laatu -yksiköstä, ja sitä tehdään yhteistyössä muiden omavalvonnasta keskeisesti vastaavien tahojen kanssa.

Omavalvontaohjelma on strateginen asiakirja, jossa määritellään organisaation omavalvonnan menettelytavat. Tässä asiakirjassa omavalvontaohjelmalla tarkoitetaan **sosiaali- ja terveydenhuollon** omavalvontaohjelmaa. Omavalvontaohjelmassa kuvataan, miten palveluntuottajalle kuuluvien velvoitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan tulee laatia omavalvontaohjelma heille kuuluvista sosiaalihuollon- ja terveydenhuollon tehtävistä ja palveluista. Omavalvontaohjelmassa todetaan, miten palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelma toimii ohjaavana dokumenttina suhteessa omavalvontasuunnitelmiin.

Omavalvontasuunnitelma on palveluyksiköittäin laadittava asiakirja, jossa palveluntuottaja kuvaa toiminnan keskeiset riskit sekä miten palveluntuottaja ja henkilöstö valvovat palveluyksikköön kuuluvien palvelujen laatua,

asianmukaisuutta, turvallisuutta ja asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyttä. Omavalvontasuunnitelma on päivittäisen toiminnan työväline. Omavalvontasuunnitelma on osa palvelunjärjestäjän ja useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antavan palveluntuottajan omavalvontaohjelmaa.

Hyvinvointialueen valvovalla viranomaisella tarkoitetaan tässä ohjelmassa hyvinvointialueen valvontayksikön valvovaa viranhaltijaa (valvontapäällikkö, valvontatarkastajat). Valvovan viranomaisen tehtävänä on ohjata ja valvoa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajan omavalvonnan toteutumista sekä valvoa palveluntuottajan toiminnan lainmukaisuutta ja toimintaedellytyksiä. Valvontayksikkö valvoo sekä hyvinvointialueen omia, että ostopalvelujen tuottajia ja näiden alihankkijoita.

Valvontaviranomaisella tarkoitetaan aluehallintovirastoa (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoa (Valvira). Valvontaviranomainen suorittaa valvontaa suhteessa hyvinvointialueisiin, ja sen tarkoituksena on varmistaa hyvinvointialueiden omavalvonnan ja laissa määrättyjen velvollisuuksien toteutuminen.

Palveluntuottajalla tarkoitetaan tässä ohjelmassa sekä hyvinvointialueen itsensä tuottamaa palvelua (eri toimintayksiköt) että yksityistä palveluntuottajaa.

Suunnitelmallisella valvonnalla tarkoitetaan tässä ohjelmassa hyvinvointialueen valvontayksikön omaan palvelutuotantonsa ja ostopalveluihin kohdentamaa säännöllistä, suunniteltua valvontaa. Suunnitelmallisen valvonnan kohdentamista ohjaavat Valviran ja AVI:n valvontaohjelman painopisteet sekä riskiarvio. Valvontaa kohdennetaan ensisijaisesti sinne, missä hyvinvointialueen valvonnan ja valvontaviranomaisten asiantuntemuksen mukaan on palvelujen saatavuudessa, laadussa tai oikea-aikaisuudessa suurimmat puutteet. Valvottavien kohteiden valvontahistoria on olennainen osa valvonnan

kohdentamista. Valvontaa kohdennetaan erityisesti erityisen tuen tarpeessa oleville asiakasryhmille.

Reaktiivisella valvonnalla tarkoitetaan tässä ohjelmassa hyvinvointialueen suorittamaa syyperusteista, epäkohtaan puuttuvaa valvontaa.

Ennakollisella valvonnalla tarkoitetaan tässä ohjelmassa yksityiseen palveluntuotantoon kohdistuvaa valvontaa, jossa tarkastetaan palveluntuottajan toimintaedellytyksiä sekä toiminnan lainmukaisuutta ennen toiminnan aloittamista rekisteröintimenettelyn yhteydessä tai ennen palvelusetelituottajaksi hyväksymistä.

Ulkoisella valvonnalla tarkoitetaan tässä ohjelmassa erityisesti hallintoon, talouteen ja tilinpäätökseen liittyvää valvontaa.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan tässä ohjelmassa riskienarviointiin perustuvaa valvontaa, jolla pyritään tunnistamaan, analysoimaan ja hallitsemaan toimintaan sekä toimintaympäristöön liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia jokapäiväisessä toiminnassa kaikilla organisaatio- ja yksiköillä. Riskien arvioinnin avulla arvioidaan riskien mahdollisia vaikutuksia organisaation tavoitteisiin sekä tehdään analyysiin perustuvia riskienhallintatoimenpiteitä.

Sisäiseen valvontaan sisältyy organisaation sisäiset toimenpiteet, joilla hallitaan arvioituja riskejä, varmistetaan toiminnan laillisuus sekä edistetään tavoitteiden saavuttamista.

Riskienhallinnalla tarkoitetaan tässä suunnitelmassa järjestelmällisiä menettelytapoja, joilla pyritään ennalta varautumaan riskeihin ja turvaamaan palvelujen tuottaminen laadukkaasti, häiriöttömästi ja keskeytyksettä. Se on osa sekä sisäistä valvontaa että päivittäisjohtamista.

Asiakas- ja potilasturvallisuudessa riskienhallinnalla tarkoitetaan toimintaan sisältyvien, turvallisuuteen vaikuttavien riskien tunnistamista, niihin liittyvän riskin suuruuden ja merkittävyyden arviointia, riskienhallinnan toimenpiteiden valintaa sekä riskienhallinnan tilan seuranta, arviointia ja raportointia.

3 POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEEN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ JA OMAVALVONNAN VASTUUT

Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä on omavalvontaohjelmaa päivitettyä muutostilassa. Kaavio uudesta johtamisjärjestelmästä liitetään omavalvontaohjelmaan johtamisjärjestelmän varmistuttua.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen omavalvonta koskettaa kaikkia hyvinvointialueen työntekijöitä. Omavalvonnan kokonaisvastuu muodostuu yhteisen toiminnan tuloksena ja vastuunkantona, jossa jokaisella on oma rooli. Omavalvonta kulkee poikkileikkaavasti läpi Pohjois-Savon hyvinvointialueen organisaation johtamisjärjestelmän ja omavalvonnan vastuut jakautuvat eri tasoilla. Riskienhallinta, tiedolla johtaminen ja viestintä kytkeytyvät kiinteästi koko hyvinvointialueen toimintaan ja johtamisjärjestelmään. Omavalvonnan vastuut on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Toimija	Rooli	Tehtävä
Asiakaskokemusjaosto	Vastaa omavalvontaohjelman valmistelusta ja esittelystä aluehallitukselle. Valmistelee aluehallitukselle asiat, jotka hallintosäännössä määritelty tehtäväksi	Vastaa yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien valvonnasta ja koontiraportoinnista aluehallitukselle; Vastaa hyvinvointialueen omien sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantoyksiköiden valvonnasta ja koontiraportoinnista aluehallitukselle; Vastaa palvelujen tasapuolisen saatavuuden ja laadun seurannasta sekä koontiraportoinnista aluehallitukselle
Aluehallitus	Arvioi, toteutuuko lain, valtakunnallisten ohjelmien ja strategioiden sekä hyvinvointialueen strategian ja	Hyväksyy omavalvontaohjelman

Palveluyksikkö
Päivämäärä

	järjestämissuunnitelman mukainen toiminta	
Asiantuntijaohajat (Johtajaylilääkäri, sosiaalihoitaja ja johtajaylihoitaja)	<p>Pohjois-Savon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa monialaisesta asiantuntemuksesta vastaavat vastaava lääkäri (johtajaylilääkäri), sosiaalihuollon johtava viranhaltija (sosiaalihoitaja) ja johtajaylihoitaja</p> <p>JYL vastuu määräytyy THL 57 §:n mukaan (johtaa, ohjeistaa, valvoo)</p> <p>Sosiaalihoitajan SHL 46 a § ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettu lain 9 § mukaan (sosiaalityön johtaminen, sosiaalityön asiakas- ja asiantuntijatyön sekä sen vaikutusten seuranta ja arviointi).</p> <p>tehtävänä on tukea laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä, hoito- ja asiakastyön toimintakäytäntöjen kehittämistä</p> <p>JYL voi antaa laissa määriteltyjä tehtäviä ja muuta johto ja valvontavastuuta organisaatiossa alemmalle viranhaltijalle</p>	<p>Varmistaa osaltaan alansa palveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta</p> <p>Vastaavat ammatillisten ohjeiden antamisesta ja niiden valvonnasta (IMS)</p> <p>Vastaavat muistutuksista, kanteluista sekä ammatinharjoittamisen valvonnasta</p> <p>Vastaavat asiakas- ja potilasrekistereistä, tiedonhallinnasta ja tietosuojasta</p> <p>Vastaavat asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumisesta</p> <p>vakavista asiakas- ja potilasturvallisuusuhkista ja niiden käsittelyprosesseista sekä</p> <p>Valvontalain 29§:n mukaisten epäkohtailmoitusten käsittelyn prosessista.</p>
Toimialueet	<p>Vastaa omavalvonnan toteutumisesta</p> <p>Järjestämistoiminnan omavalvonnan vastuu</p>	<p>Toimialueiden vastuuseen kuuluu omavalvonnan toteuttaminen omavalvontaohjelman mukaisesti.</p> <p>Toimialan omavalvonnan kokonaiskuvan ylläpito.</p> <p>Toteuttavat omavalvonnassa havaittujen poikkeaminen perusteella tarvittavat kehittämistoimenpiteet.</p> <p>Toimialueet tuottavat osaltaan tiedot siitä, miten hyvinvointialuestrategia ja järjestämissuunnitelma on heidän osaltaan toteutunut.</p>
Valvontayksikkö	<p>Valvoo hyvinvointialueella toimivia sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköitä sekä oman palvelutuotannon, että ostopalvelujen osalta. Palveluntuottajien ohjaus- ja neuvonta.</p>	<p>Toimintayksikkökohtainen ennakkollinen valvonta, suunnitelmallinen valvonta ja reaktiivinen valvonta. Valvoo yksiköiden toimintaedellytyksiä, toiminnan lainmukaisuutta ja yksiköiden omavalvonnan toteutumista.</p> <p>Kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikkökohtaista valvontaa. Valvoo sosiaalihuollon yksiköiden rajattuja lääkevarastoja.</p>

4 OMAVALVONNAN SUUNNITTELUN PERUSTA

4.1 Lainsäädännöllinen perusta

Omaavonnan lainsäädännöllinen perusta on kuvattu tämän omaavontaohjelman johdannossa.

Lainsäädännön määrittämät keskeiset omaavonnan osa-alueet ovat:

Järjestämisvastuun varmistaminen

- Varmistaa palvelujen saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden ja laadun sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen
- Varmistaa tehtävien lainmukaisen hoitamisen ja sopimusten noudattamisen
- Varmistaa, että omaavonta on osa palveluiden järjestämistä ja tuottamista

Palvelujen tuottamisen valvonta- ja ohjausvelvollisuus

- Palveluntuottajien ja näiden alihankkijoiden jatkuva ohjaus- ja valvontavelvollisuus
- Velvollisuus vaatia epäkohtien korjaamista

Omaavontaohjelman laatiminen

- Kuvataan, miten omaavonta järjestetään ja tuotetaan
- Kuvataan, miten palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä yhdenvertaisuus varmistetaan
- Kuvataan, kuinka havaitut epäkohdat korjataan

5 OMAVALVONTA OSANA HYVINVOINTIALUESTRATEGIAA

Omaavonta kytkeytyy tiiviisti Pohjois- Savon hyvinvointialueen toimintaan ja tukee osaltaan hyvinvointialuestrategian tavoitteiden saavuttamista varmistamalla asukkaiden perusoikeuksien heille turvaamat, tarpeidensa mukaiset palvelut oikeaan aikaan, yhdenvertaisesti ja saavutettavasti, laadukkaasti ja turvallisesti. Omaavontaohjelma myös tukee ja varmentaa muiden toimeenpano -ohjelmien (kuten henkilöstöohjelman ja osallisuusohjelman) toteutumista muun muassa omaavonnalla tuotetun seurantatiedon keinoin.

Alla Pohjois-Savon hyvinvointialueen keskeiset strategiat ja ohjelmat

Hyvinvointialuestrategia

Hyvinvointialueesta annetun lain 41 § mukaisesti hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset, hyvinvointialueen tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet, omistaja- ja henkilöstöpolitiikka sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

➤ Linkki Pohjois- Savon hyvinvointialuestrategiaan [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Palvelustrategia

Hyvinvointialueen tulee laatia toiminnan ja talouden suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveystalouden palvelustrategia osana hyvinvointialuestrategiaa. Omavalvonnalla seurataan palvelustrategiassa päätettyjen järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteiden toteutumiseksi laadittuja suunnitelmia ja johtamista sekä sitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus. (sote- järjestämislaki 11 §.)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategia linjaa alueen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen suunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi.

Palvelustrategiassa linjataan strategisista valinnoista, joilla pyritään saamaan aikaan mahdollisimman vaikuttavat palvelut käytettävissä olevilla resursseilla. Tavoitteena on, että palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat ja monikanavainen palveluverkko vastaa palvelutarvetta. (Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2038.)

➤ Linkki Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategiaan [PowerPoint-esitys \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Palveluverkkosuunnitelma

Palveluverkkosuunnitelma on osa Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategiakokonaisuutta ja suunnitelma toimeenpanee palvelustrategian linjausten toteuttamista. Palveluverkkosuunnitelmassa aluevaltuusto päättää asukkaiden palvelutarpeeseen pohjautuvat kriteerit, joiden perusteella palveluverkko muotoutuu niin, että väestön palvelutarpeeltaan samanlaisissa paikoissa on tarjolla samanlaiset palvelut yhtenevällä konseptilla.

➤ Linkki Pohjois-Savon hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmaan

[Palvelujärjestelmän uudistus - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](https://www.pshyvinvointialue.fi)

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointialue seuraa asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin (sote-järjestämislaki 7 §).

Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan.

Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin (koulutus ja varhaiskasvatus; kulttuuri-, nuoriso-, kirjasto- ja liikuntapalvelut;

kaupunkisuunnittelu, maankäyttö; vesi- ja jätehuolto sekä ympäristöpalvelut).

➤ Linkki Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaan

<https://www.hyvinvointikertomus.fi/preview/13377198395>

Henkilöstöohjelma

Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö. Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. (sote-järjestämislaki 8 §.)

- Linkki Pohjois- Savon hyvinvointialueen Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen -ohjelma (henkilöstöstrategia) [Henkilöstövoimavarat ja työn tuottavuuden lisääminen \(pshyvinvointialue.fi\)](https://pshyvinvointialue.fi/Henkilostovoimavarat_ja_tyon_tuottavuuden_lisaaminen)

Riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeet

Riskien tunnistaminen ja niihin vastaaminen kuuluu kiinteästi päivittäisjohtamiseen, ohjaamiseen ja työn suorittamiseen. Riskienhallinta on osa kaikkea Pohjois- Savon hyvinvointialueen toimintaa ja sen tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin (mm. strategiset riskit, operatiiviset riskit, taloudelliset riskit). Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tueksi on Pohjois-Savon hyvinvointialueella laadittu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje.

- Linkki Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen <https://ims.pshyvinvointialue.fi/servlet/ActionServlet?action=frameset>

Osallisuus

Linkki Pohjois-Savon hyvinvointialueen osallisuusohjelmaan

<https://pshyvinvointialue.fi/documents/594193/719483/Osallisuusohjelma.pdf/9c2f1462-1558-59fd-8a8f-11ebf1ef0626?t=1704365378679>

Omavalvonnan toteuttaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella omavalvontaa toteutetaan monella eri tasolla. Keskeisten toimijoiden tehtävät omavalvonnassa käyvät ilmi luvun 1 omavalvonnan vastuut -taulukosta. Taulukossa esille tulevien toimijoiden lisäksi omavalvontaa toteuttavat kaikki hyvinvointialueen toimintayksiköt laatimansa omavalvontasuunnitelman mukaisesti ja jokainen hyvinvointialueen työntekijä on osaltaan vastuussa omavalvonnan toteutumisesta valvontalain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kautta. (Palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023, 29§)

Tähän linkki ilmoitusvelvollisuusohjeeseen

Palveluntuottajien valvonta hyvinvointialueella

Pohjois-Savon hyvinvointialue tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita omana palvelutuotantona ja hankkii palveluja sopimusten perusteella ostopalveluna yksityisiltä sosiaali- ja terveystalouksien palveluntuottajilta. Palveluja järjestetään hyvinvointialueen asukkaille myös palveluseteleillä.

Palvelutuotannon valvonta perustuu ensisijaisesti yksiköiden omavalvontasuunnitelmiin ja niiden toteutumisen arviointiin. Palveluntuottajien/toimintayksiköiden omavalvontasuunnitelmissa tunnistetaan palveluprosessien asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavat kohdat, arvioidaan riskit, määritellään korjaavat toimenpiteet ja seurataan riskien hallinnan riittävyyttä.

Palvelutuotantoa valvoo lisäksi hyvinvointialueen Sote-valvontayksikkö, joka sijoittuu Strategian ja kehittämisen toimialalle Laatu ja asiakkuudet -yksikköön.

6 TOIMINTAYKSIKKÖKOHTAISEN VALVONNAN TOTEUTTAMINEN

Sote-valvontayksikön toteuttama palvelutuotannon toimintayksikkökohtainen valvonta kohdentuu sekä hyvinvointialueen omaan palvelutuotantoon, että yksityisiin palveluntuottajiin, joilta hyvinvointialue hankkii palveluja. Sote-valvonnalla pyritään varmistamaan yksiköiden toimintaedellytysten, tarjoaman palvelun lainmukaisuuden, sekä omavalvonnan toteutuminen.

Hyvinvointialueen tulee osana omavalvontaansa valvoa tuottamia ja hankkimiaan palveluja siten, että palveluilta edellytetään samojen vaatimusten täyttymistä riippumatta siitä, onko ne tuotettu itse vai sopimuksen perusteella yksityisessä palvelutuotannossa. Valvontayksikkö tuottaa organisaatiossa objektiivista tietoa valvottavista kohteista palvelutuotantoon, jonka perusteella tunnistetaan sekä riskejä ja kehitettäviä kohteita että hyviä toimintakäytäntöjä.

Valvontayksikön toteuttamassa valvonnassa keskeistä on palveluntuottajien ja toimintayksiköiden toiminnan aikainen ohjaus ja neuvonta, jota toteutetaan pääasiassa yksikkökohtaisessa suunnitelmallisessa valvonnassa. Suunnitelmallisia

ohjaus- ja valvontakäyntejä pyritään toteuttamaan sosiaalihuollossa ensisijaisesti ympärivuorokautisiin yksiköihin kahden vuoden välein. Terveystieteiden yksikkökohtaisen valvonnan suunnitelman laatiminen on vielä kesken, valvonnan alettua vasta vuoden 2024 alussa valvontalain voimaan tultua.

Toimintayksikkökohtaisen suunnitelmallisen valvonnan vuosisuunnitelma laaditaan valvontayksikössä Valviran julkaisemien sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan painopistealueiden sekä tunnistettujen riskikohteiden mukaisesti. Riskikohteiden tunnistamisessa valvontayksikkö tekee yhteistyötä asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä toimialojen ja palvelualueiden kanssa.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi hyvinvointialueen valvontayksikkö tekee myös toimintayksikkökohtaista reaktiivista valvontaa sekä ennakollista valvontaa. Reaktiivinen valvonta perustuu palveluntuottajan/toimintayksikön toiminnassa esille nousseeseen mahdolliseen epäkohtaan. Valvontayksikkö selvittää valvontaprosessissa epäkohdan/epäkohtien paikkansapitävyyden sekä vakavuuden ja edellyttää sen mukaisesti palveluntuottajalta/toimintayksiköltä korjaavia toimenpiteitä joko asetetussa määräajassa tai välittömästi.

Toimintayksikkökohtaisessa valvonnassa valvontayksikkö jakaa saamansa valvontatiedon aina valvontaviranomaiselle valvontakertomusten kautta. Myös muuten valvontayksikkö tekee paljon yhteistyötä valvontaviranomaisen kanssa. Reaktiivisessa valvonnassa yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa korostuu. Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa välittömästi palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat ja puutteet valvontaviranomaiselle. Itä-Suomen aluehallintovirasto valvoo, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen suorittama omavalvonta on riittävää.

Ennakollinen valvonta Pohjois-Savon hyvinvointialueella kohdentuu valvontaviranomaisen niin pyytäessä rekisteröitäviin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköihin ennakkotarkastuksen muodossa. Lisäksi valvontayksikkö

osallistuu palvelusetelituottajien ennakkolliseen valvontaan, antaen hankintayksikköön konsultoivaa apua palvelusetelituottajien hakemusten tarkastusprosessissa.

Toimintayksikkökohtainen sote-valvonta on vaikuttavaa ja objektiivista vain, jos se on organisatorisesti riippumattomassa asemassa ja valvontatyötä tekevät voivat toimia aidosti valvontatyössä irrallaan hyvinvointialueen toimialueilla tehtävästä toiminnan johtamisesta ja kehittämisestä. Vaikuttava ja laadukas valvontatyö edellyttää myös riittävää valvontahenkilöstöä, jolla on tarvittava osaaminen valvontatyöstä ja sosiaali-/ terveydenhuollon substanssista.

Hyvinvointialueen valvontayksikössä työskentelee valvontapäällikkö ja yksitoista valvontatarkastajaa, joista kuudella on sosiaalihuollon ja viidellä terveydenhuollon koulutustausta. Valvontahenkilöstön valvontaan liittyvää osaamista ylläpidetään ja kehitetään seuraamalla valvontaviranomaisen, sosiaali- ja terveysministeriön sekä terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen tiedottamista, sekä osallistumalla edellä mainittujen järjestämiin tilaisuuksiin, sekä muihin mahdollisiin aiheeseen liittyviin valtakunnallisiin koulutuksiin sekä verkostoihin.

7 TEHTYJEN SOPIMUSTEN NOUDATTAMINEN

Hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:n mukaan hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Hyvinvointialueen tulee ottaa hallintosäätöonsä ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset. Sote-järjestämislain 15 § mukaisesti hankkiessaan saman lain 12 § mukaisia palveluja sopimukseen perustuen Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee varmistaa, että palveluntuottaja pystyy huolehtimaan saman lain 8 § säädetyistä vastuistaan ja palvelutoiminnan jatkuvuudesta sopimuksen voimassa ollessa ja sen päättyessä sekä mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa sekä muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa sovitaan mm. häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta sekä sopimuksen päättymiseen ja sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteeseen liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on laadittu sisäinen sopimushallinnan ohje. https://pohjoissavo.sharepoint.com/:w:/r/sites/intranet-tyon-tukena/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc=%7BD90AB805-E471-4A72-BBD8-284657DE731B%7D&file=Sopimushallinta-ohje%20Pohjois-Savon%20hyvinvointialue_12_2022.docx&action=default&mobileredirect=true

Sopimushallinnan ohjetta ohjaavat hyvinvointialuestrategia, päätökset, ohjeet ja voimassa olevat lainsäädännön määräykset. Sopimushallinnan ohje koskee kaikkia tehtäviä sopimuksia, pois lukien työsopimukset, ja sisältää koko sopimuksen elinkaaren eri vaiheiden sopimusprosessit ja vastuut. Sopimushallinnan ohjeen mukaan, sopimusvastuuhenkilö vastaa koko sopimuksen elinkaaren hallinnan vaiheiden prosesseista kokonaisuudessaan.

Palvelutuotannon sopimukseen on kirjattu raportointivelvollisuus. Tämän seuranta kuvataan omavalvontasuunnitelmassa.

7.1 Ostopalvelut

Ostopalveluja ohjaa laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016, hankintalaki) ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen hankintaohje. Hyvinvointialue on hankintalain mukaisena hankintayksikkönä velvollinen noudattamaan kaikissa konsernin hankinnoissa hankintalakia. Hankintalakia on noudatettava kaikissa kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ja alle kynnysarvon olevissa ns. pienhankinnoissa on noudatettava Pohjois-Savon hyvinvointialueen pienhankintaohjetta, joka on osa hankintaohjetta. Hankintojen tulee olla Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategian ja hankintaohjeen mukaisesti oma johdettu kokonaisuus ja niiden toteutuksen tulee olla suunniteltua, tarkoituksenmukaista,

taloudellista, tehokasta ja laadukkuuteen tähtäävää. Hankintojen kilpailuttamisvelvoitteen täyttämistä ja toteuttamisesta vastaa hankintayksikkö.

7.2 Palvelusetelituotanto

Jokaisessa hyvinvointialueen palvelusetelissä on käytössä palvelusetelisääntökirja, joka sisältää kaksi osaa: yleisen osan ja palvelukohtaisen osan.

Palvelusetelisääntökirjan yleinen osa on erillinen asiakirja, jonka vaatimukset koskevat kaikkia Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelusetelituottajia ja -toimintaa. Palvelukohtainen osa sisältää yksityiskohtaisempia vaatimuksia kyseisellä palvelusetelillä tuotettavalle palvelulle. Palvelusetelituottaja sitoutuu noudattamaan molempien sääntökirjojen vaatimuksia palvelusetelituottajana toimiessaan. Palvelusetelituottajan hyväksyminen ja palvelusetelituottajan hyväksynnän peruuttaminen on kuvattuna palvelusetelisääntökirjan yleisessä osassa.

➤ Linkki Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelusetelisääntökirjan yleiseen osaan <https://ims.pshyvinvointialue.fi/servlet/ActionServlet?action=frameset&redirectUrl=>

Palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan yhteydessä tulee huomioida, että palvelusetelisääntökirjan palvelukohtainen osa on toimialueen vastuulla. Jokaisessa palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan palvelusetelissä on omanlainen toteutumisen seuranta ja raportointi.

8 PALVELUJEN SAATAVUUS, JATKUVUUS, TURVALLISUUS JA LAATU, YHDENVERTAISUUS SEKÄ ASIAKKAIDEN JA POTILAIDEN OSALLISUUS

8.1 Saatavuus

Palvelujen saatavuus Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 4 §:n mukaan omavalvonnalla tulee varmistaa, että suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Omavalvonnalla varmistetaan, että itse tuotetut ja ostopalveluna hankitut palvelut on kuvattu ja niiden toteutumista seurataan

yhdenvertaisin perustein. Yksityisiltä palveluntuottajilta hankittujen palvelujen seuranta tapahtuu hyvinvointialueen ja palveluntuottajan välisen sopimuksen kautta. Terveysten- ja sairaanhoitoa koskevien palvelujen laissa säädettyjen enimmäis- ja määräaikojen toteutumista tulee terveydenhuoltolain 55 §:n mukaan seurata kiireellisen ja kiireettömän palveluntarpeen osalta ja julkaista odotusaikoja koskevat tiedot voimassa olevien säädösten mukaisesti. Sosiaalihuollon osalta hyvinvointialueen tulee sosiaalihuoltolain 33 §:n mukaan tuottaa tietoa siitä, minkälaisia sosiaalipalveluja ja millä perusteella on saatavilla ja miten palveluja voi hakea.

Hyvinvointialueella hyödynnetään Terveysten- ja hyvinvointilaitoksen vuosittaista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaa asiantuntija- arvioita, jossa tarkastellaan valtakunnallisesti, yhteistyöalueittain ja hyvinvointialueittain muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon saatavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä arvioidaan tulevaa kehitystä.

Hyvinvointialueella palvelujen saatavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen kehittymistä seuraavat myös potilas- ja sosiaaliasiavastaavat, joiden laatimassa vuosittaisessa selvityksessä tarkastellaan mm. palvelujen saatavuuteen ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen liittyviä asioita.

8.2 Jatkuvuus

Palvelujen jatkuvuutta arvioidaan koko palvelutapahtuman läpi. Palvelujen suunnittelu ja toteutus varmistavat sen, että palveluketjut ovat sujuvia. Tämä sisältää hoito- ja palvelusuhteen sekä siihen liittyvän vuorovaikutuksen jatkuvuuden. Tiedonkulun jatkuvuutta hyvinvointialueella varmistetaan sillä, että palvelunkäyttäjää koskeva tieto siirtyy katkeamatta eri palveluntarjoajien järjestelmästä toiseen.

Hyvinvointialueen hoito- ja palveluketjut ovat asiakkaan ja ammattilaisen käytettävissä. Hoito- ja palveluketjut ovat löydettävissä Pohjois- Savon

hyvinvointialueen verkkosivuilla <https://pshyvinvointialue.fi/fi/hoitoketjut> sekä Duodecimin ylläpitämästä Terveysportti-verkkopalvelusta. Asiantuntijayksikössä toimiva perusterveydenhuollon asiantuntijalääkäri koordinoi hoito- ja palveluketjutyötä (Terveydenhuoltolaki 35 §). Hoito- ja palveluketjutyön tueksi on laadittu Pohjois- Savon hyvinvointialueelle sisäisiä toimintaohjeita. Hoito- ja palveluketjujen tavoitteena on turvata asiakasnäkökulmasta potilaan hoidon tarkoituksenmukaisuus, sujuvuus ja turvallisuus yli organisaatorajojen sekä eri ammattiryhmien kesken. Niiden päämääränä on myös yhtenäistää hoitokäytäntöjä sekä selkiyttää tutkimusten ja hoidon porrastusta.

Valmiussuunnitelmilla sekä muilla ennakoinnilla toimenpiteillä yhteistyössä alueen kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden kanssa varaudutaan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Varautumisessa varmistetaan palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös yksityisiltä palveluntuottajilta hankittujen palvelujen osalta. (sote-järjestämislaki 50 §). Pohjois-Savon hyvinvointialueella varautumisen perustana käytetään kansallista ja alueellista riskiarviota. Myös tilannekuvan ylläpitäminen toteutetaan seuraamalla näiden uhkien kehittymistä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella toimii Itä-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon valmius- ja varautumiskeskus. Hyvinvointialueen valmius- ja varautumissuunnitelmat sijaitsevat STM:n VALSU-portaalissa. Valmiussuunnitelma toimii systemaattisena apuvälineenä ja dokumentoinnin alustana hyvinvointialueen varautumisessa ja jatkuvuuden hallinnassa. Toimialuekohtaiset valmiussuunnitelmat valmistuvat vuoden 2024 aikana. Toimialueiden valmiussuunnitelmat ja niiden liitteet ovat salassa pidettäviä.

8.3 Turvallisuus ja laatu

Omavalvonnalla varmistetaan, että laatu- asiakas ja potilasturvallisuuspolitiikan (valmistuu vuonna 2024) toteuttamiseksi hyvinvointialueen kaikilla tasoilla tehdään systemaattista työtä, joka tukee laadukkaan ja turvallisen palvelun kokonaisuutta,

eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä toimintatapojen kehittämistä. Omavalvonnalla varmistetaan toiminnan jatkuva kehittäminen ja toiminnan riskien säännöllinen arviointi. Hyvinvointialueen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikan sekä yksikkökohtaisten omavalvontasuunnitelmien tarkoituksena on varmistaa toiminnan tasolla laadukkaat ja turvalliset palvelut. Omavalvontasuunnitelmat sisältävät toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla varmistetaan ja valvotaan oman toiminnan sekä palvelujen laatua. Suunnitelmissa kuvataan myös, miten asiakkaiden, potilaiden sekä heidän omaistensa ja läheistensä kokemuksia seurataan. Lisäksi niissä kuvataan, miten potilaan ja asiakkaan oikeuksiin kuuluviin muistutuksiin ja kanteluihin palvelujen toteutumisesta vastataan ja miten potilas- ja sosiaaliasiavastaavatoiminnan kautta edistetään asiakkaiden oikeuksien toteutumista.

Laatu, asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikassa kuvataan hyvinvointialueen keskeiset toimintatavat ja periaatteet, joiden avulla organisaatiossa toteutetaan turvallista ja laadukasta hoitoa, hoivaa ja palvelua sekä kuinka turvallisuutta ja laatua kehitetään. Poliittika pohjautuu hyvinvointialueen strategiaan, kansalliseen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategiaan <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8464-6>, kansallisiin säädöksiin, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta käsitteleviin ohjeisiin ja suosituksiin sekä sisäisiin ohjeisiin ja periaatteisiin.

Omavalvontasuunnitelmat

Pohjois- Savon hyvinvointialueella omavalvontasuunnitelmat ovat palveluntuottajan antama lupaus palvelunsa laadusta ja turvallisuudesta. Hyvinvointialueen omassa palvelutuotannossa suunnitelmat tulee tehdä terveydenhuollossa palveluyksikkökohtaisesti ja sosiaalihuollossa palveluyksikkö- sekä toimintayksikkökohtaisesti. Uuden yksityisen sosiaali- tai terveydenhuollon palveluntuottajan on laadittava omavalvontasuunnitelma kuuden kuukauden sisällä uuden yksikön toiminnan aloittamisesta. Omavalvontasuunnitelma tulee laatia yksikön johdon ja henkilökunnan yhteistyönä, jotta omavalvonnasta tulee osa arkityötä ja myös henkilökunta oppii arvioimaan omaa toimintaansa.

Omavalvontasuunnitelma tulee laatia sähköisesti ja se tulee olla julkisesti näkyvillä

sekä sen toteutumista on seurattava. (sote-valvontalaki, 27 §.) ➤

<https://pshyvinvointialue.fi/omavalvonta>

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle ei ole yleistä pohjaa koko palveluntuotantoon, vaan omavalvontasuunnitelmapohjat on laadittu palveluittain. Näitä pohjia yksiköt voivat hyödyntää omavalvontasuunnitelmaa laadittaessa.

Omavalvontasuunnitelmien tulee aina noudattaa Valviran määräystä omavalvontasuunnitelman sisällöstä. Omavalvontasuunnitelmalle ei ole säädetty muotovaatimuksia. Palveluntuottajalla on harkintavaltaa suunnitelman laatimisessa ja teknisessä toteutuksessa. Omavalvontasuunnitelmassa pitää huomioida juuri kyseisen yksikön tarjoamat palvelut ja niiden mahdolliset erityispiirteet. Suunnitelmassa täytyy kuvata kyseisen palveluntuottajan ja yksikön omavalvonnan menettelyt epäkohtien ja riskien tunnistamisessa ja niihin puuttumisessa. Omavalvontasuunnitelmaa ei voi kopioida suoraan sellaisenaan yksiköstä toiseen, koska tällainen menettely muodostaa jo itsessään suuren riskin yksikössä tuotettavien palvelujen laadulle ja asianmukaisuudelle.

Linkki Määräys sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajan palveluyksikkökohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta [08.05.2024 V/42106/2023 - Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto \(Valvira\) - Viranomaisten määräyskokoelmat - FINLEX®](#)

Jos yksikön omavalvontasuunnitelma on laadittu ennen määräyksen voimaan astumista, tulee se tarkastaa vastaamaan määräystä.

Lääkehoitosuunnitelmat

Lääkehoito toiminta- ja työyksikössä perustuu lääkehoitosuunnitelmaan.

Lääkehoitosuunnitelmat ovat olennainen osa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden omavalvontasuunnitelmia.

Lääkehoitosuunnitelma on keskeinen osa lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden perehdytystä sekä lääkehoidon laadun ja turvallisuuden varmistamista. Pohjois-Savon hyvinvointialueella laaditaan yksikkökohtaiset lääkehoitosuunnitelmat, jotka

ovat saatavilla Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisessä verkossa. Yksikkökohtaiset suunnitelmat pohjautuvat Pohjois-Savon hyvinvointialueen yleiseen lääkehoitosuunnitelmaan, joka on ohjaava asiakirja. Yleisessä lääkehoitosuunnitelmassa on yhteinen pohja, jota yksiköt käyttävät laatiessaan oman lääkehoitosuunnitelmansa.

Tietoturvasuunnitelma

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023) velvoittaa tietoturvallisuuden omavalvonnan kohteita eli mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajia laatimaan tietoturvaan, tietosuojaan ja tietojärjestelmien käyttöön liittyvän tietoturvasuunnitelman. Hyvinvointialueelle on laadittu tietoturvaan, tietosuojaan ja tietojärjestelmien käyttöön liittyvä Tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelma, joka on tarkempi kuvaus omavalvonnasta ja toimenpiteistä, joilla toimeenpannaan ja toteutetaan tietosuoja- ja tietoturvapoliitikassa määritellyt tietosuojan ja tietoturvan periaatteet ja tavoitteet, sekä varmistetaan asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn liittyvien vaatimusten toteutuminen. Pohjois-Savon hyvinvointialueen Tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelma ei ole julkinen asiakirja. Linkki tietoturva- ja tietosuojapolitiikkaan

<https://pohjoissavo.sharepoint.com/sites/intranet-tyon-tukena/Jaetut%20asiakirjat/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Fintranet%2Dtyon%2Dtukena%2FJaetut%20asiakirjat%2FTietoturva%20ja%20tietosuoja%2FTietoturva%2D%20ja%20tietosuojaohjeet%2FTietoturva%2D%20ja%20tietosuojapolitiikka%2Epdf&parent=%2Fsites%2Fintranet%2Dtyon%2Dtukena%2FJaetut%20asiakirjat%2FTietoturva%20ja%20tietosuoja%2FTietoturva%2D%20ja%20tietosuojaohjeet>

8.4 Yhdenvertaisuus

Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole vielä laadittuna asukkaiden yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Asia on valmistelussa ja liitetään tähän myöhemmin.

Yhdenvertaisuuslain (1325/ 2014) 4 § mukaan viranomaisten tulee laatia suunnitelma etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi siinä laajuudessa kuin kunkin viranomaisen toiminnan luonne sitä vaatii – sote -organisaatioille

suunnitelman laatiminen olisi erityisen tärkeää. Pohjois- Savon hyvinvointialueella yhdenvertaista kohtelua edellytetään henkilöstöltä asiakastyössä.

Yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuussuunnitelmassa kuvataan, miten hyvinvointialueella edistetään asiakkaiden yhdenvertaisuutta, ehkäistään ja puututaan syrjintään ja lisätään osallisuutta.

9 OMAVALVONNAN SEURANTA, SEURANTATIETO JOHTAMISEN TUKENA JA ULKOINEN RAPORTOINTI

9.1 Omavalvonnan seuranta

Hyvinvointialueen on seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin, järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuutta. Omavalvonnan seurannan tarkoituksena on varmistaa, että palvelutuotannossa tuotettu ja raportoitu tieto kootaan systemaattisesti sekä varmennetaan menettelyt, joiden kautta tieto on hyödynnettävissä tietojohtamisen toteuttamisessa.

Hyvinvointialueen on varmistettava toiminnan arviointitietojen siirtyminen toiminnan kehittämiseen sekä se, että toiminnan jatkuva arviointi ja seuranta kehittävät tosiasiallisesti palveluiden laatua sekä organisaation toimintaa. Seurannassa tulee varmistaa myös, että koottu tietoaineisto huomioi riittävällä tasolla asiakkaan antaman palautteen ja poikkeamatiedon. Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan tai muita hyvinvointialueita koskevaan tietoon. Lisäksi hyvinvointialueen on hyödynnettävä tietoa järjestämisvastuullaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tietojohtamisessa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen ja päätöksenteon tukena.

Pohjois- Savon hyvinvointialueen omavalvonnan seuranta tapahtuu osana hyvinvointialueen laatu- valvonta- ja asiakas- ja potilasturvallisuuden raportointia, joka annetaan tiedoksi asiakaskokemusjaostolle neljä kertaa vuodessa, ja josta se lähetetään koontiraporttina aluehallitukselle. Vuonna 2024 raportti muuttui omavalvonnan seurannan raportiksi, ja sen sisältö määriteltiin valvontalain perusteella.

9.2 Omavalvonnan seurantatieto johtamisen tukena

Omavalvontatiedon hyödyntäminen on keskeinen osa omavalvonnan kokonaisprosessia. Tietojohdaminen omavalvontaohjelmassa tarkoittaa palveluiden laadun varmistamisen näkökulmasta oleellisen tiedon, mittareiden ja tietolähteiden määrittelyä, tiedon koontiin liittyviä menettelyjä sekä tiedon hyödyntämistä toiminnan parantamiseksi systemaattisella tavalla. Tietojohdamisen kautta määritellään ja tuotetaan tarvittavaa tietoa organisaation toiminnan kehittämiseksi sekä palveluiden laadun parantamiseksi.

9.3 Ulkoinen raportointi

Seurantatiedot ja julkiset valvontatiedot raportoidaan hyvinvointialueella asiakaskokemusjaostolle, ja sieltä koontina aluehallitukselle. Ne julkaistaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen julkisilla internetsivuilla. Omavalvontaan liittyvistä havainnoista ja toimenpiteistä uutisoidaan asukkaille, henkilöstölle, sidosryhmille ja medialle kolmen kuukauden välein.

10 TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

10.1 Havaittujen epäkohtien korjaaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialue seuraa palvelutuotannon epäkohtia ja niiden vaikutuksia palvelun saatavuuteen, jatkuvuuteen, turvallisuuteen, laatuun ja yhdenvertaisuuteen. Jos palveluissa havaitaan edellä mainittuja puutteita, niiden korjaamisesta vastaa palveluntuotannosta vastuussa oleva palveluntuottaja.

Palveluntuottajien on kuvattava omavalvontasuunnitelmassaan konkreettisesti, miten havaituista epäkohdista ilmoitetaan, miten ne käsitellään sekä miten epäkohdat korjataan. Palveluntuottajan on kuvattava omavalvontasuunnitelmassa ilmoitusten kerääminen ja analysointi sekä raportoinnin tavat. Suunnitelmassa tulee kuvata myös yksikkökohtaisesti, miten valvontalain 29 §:n mukaisesta henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta tiedotetaan henkilöstölle ja millainen prosessi ilmoitusten käsittelyyn on. Tähän ohjeet, diasarja ja lomakkeet ovat käytettävissä IMS-järjestelmässä. Myös Intrassa ja valvontalaki-infossa (josta tallenne intrassa) on tiedotettu henkilöstöä.

Jos yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenee epäkohtia tai puutteita, ohjaa hyvinvointialue yksityistä palveluntuottajaa tai tarvittaessa pyytää asiasta selvitystä määräajassa. Palveluntuottaja korjaa vaaratapahtuma- ja poikkeamailmoitusten perusteella havaitut epäkohdat mahdollisimman pian asiakkaiden ja potilaiden turvallisuuden ja palvelun laadun edellyttämälle tasolle. Epäkohtien tai puutteiden ilmettyä, niiden korjaamista edellytetään määräajassa. Jos on kyse asiakas- tai potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista, ne tulee korjata välittömästi.

Palveluntuottajalla on velvollisuus ilmoittaa välittömästi sopimuksen mukaiselle yhteyshenkilölle ja valvontaviranomaiselle palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneet epäkohdat, joita palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omavalvonnallisin toimin. Asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut vakavat puutteet tulee ilmoittaa sekä järjestäjälle että valvovalle viranomaiselle.

Hyvinvointialueen velvollisuus on tehdä ilmoitus tarvittaessa myös omassa toiminnastaan tai omassa palvelutuotannossa havaituista epäkohdista sekä ammattihenkilöiden osalta virkavirheistä valvontaviranomaiselle. Palveluja valvovalle valvontaviranomaiselle ilmoitetaan välittömästi palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta

olennaisesti vaarantavat epäkohdat ja puutteet. Valvonnassa havaitut lääkehuollossa asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista puutteista tai muista epäkohdista on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Lääketieteellisen säteilynkäytön toiminnanharjoittajan lupiin liittyvään, potilaaseen kohdistuvaan tai työperäiseen säteilyaltistukseen liittyvistä valvonnassa havaituista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden tilaa seurataan säännöllisesti esimerkiksi vaara- ja haittatapahtuma- sekä poikkeamailmoitusten kautta. Yhteistyötä tehdään Itä-Suomen AVI:n ja Valviran kanssa valvonnan ja siihen liittyvän tiedonkulun osalta. Vastuut epäkohtien korjaamisesta jakaantuvat samoin kuin vastuu omavalvonnan suorittamisesta.

11 KEHITTÄMISTAVOITTEET

Omavalvonnan toteuttaminen edellyttää ennalta määriteltyjä ja yhdessä noudatettavia menettelytapoja valvonnan suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi, toiminnan arvioimiseksi sekä jatkuvan kehittämisen tueksi. Kehittämistavoitteet jakautuvat poikkileikkaavasti niin hyvinvointialue-, toimialue-, palvelualue- kuin yksikkötasolle. Omavalvonnan kehittämistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueella tehdään jatkuvasti osana hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuus- sekä valvontatyötä. Keskeiset kehittämiskohteet vuodelle 2024 ovat sote-valvontalain 26 §:n mukaiset toimet omavalvontaohjelman toteutumisen seurannan osalta, omavalvontasuunnitelmien yhtenäistämisen sosiaalihuollossa ja niiden laatimisen terveydenhuollossa, sekä terveydenhuollon toimintayksikkökohtaisen suunnitelmallisen valvontatyön käynnistämisen.

Omavalvontaohjelman arviointi ja päivittäminen

Omavalvontaohjelma päivitetään kerran vuodessa ja sen hyväksyy aluehallitus asiakaskokemusjaoston esittelystä.

LÄHTEET

Viitattut lait ja asetukset:

Laki hyvinvointialueesta (611/2021)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Terveydenhuoltolaki (1326/2010)

Valmiuslaki (1552/2011)

Yhdenvertaisuuslaki (1325/ 2014)

Muut lähteet:

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallintosääntö 2024.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2038.

Pohjois- Savon hyvinvointialueen organisaatio.

Sosiaalipalvelujen saatavuus. Saatavissa: Sosiaalipalvelujen saatavuus - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi) Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2021.

Määräys tietoturvasuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja vaatimuksista. Saatavissa THL:n määräys 3/2021